

ΝΕΟΛΟΓΟΥ ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 36.

ΤΟΜΟΣ Β'.

27 ΙΟΥΝΙΟΥ 1893.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΟΜΗΡΟΝ ΗΘΙΚΗΣ.

*Αἶν ἀριστεῖν καὶ ἐπιτόχον ἔμμεναι ἄλλων.
Ήλ. Ζ, 208.*

Καὶ τὸ φιλάδελφον εἶχον πολὺ οἱ ἥρωες. Ὁ Ἀγαμέμνων φαίνεται μεγάλως φιλῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Μενέλαον, φοβούμενος πάντοτε μὴ τι κακὸν αὐτῷ συμβῇ. Ήλ. Δ, 169—171. Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀλκινόου πολὺ ἀγαπῶσι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν Ναυσικάαν, χαίροντες δὲ δέχονται αὐτὴν ἐπανερχομένην ἐν τοῖς προθύροις καὶ τὰς ἡμιόλους τῆς ἀμάξης λύνουσιν, αὐτὴ δὲ ἀγαλλομένη ἐπὶ τούτοις εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον. Ὀδ. Η, 3—7.

Καὶ τοὺς οἰκείους ἡγάπων οἱ ἥρωες, ὥς ὁ Πρίαμος τὸν ἀνελπὸν αὐτοῦ Μελάνιππον θεωρῶν αὐτὸν ὡς ἴδιον υἱόν. Ήλ. Ο, 551.

Ἐπίσης ἐτίμων καὶ τοὺς πρεσβυτέρους θεωροῦντες αὐτοὺς ὡς πατέρας, ἅτε φρονιμωτέρους ὄντας τῶν νεωτέρων, ἀρίστους ἐπόπτας τῶν οἰκῶν, ἐμπειροτέρους καὶ εὐσεβεστέρους. Τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πολέμιους τυγχάνοντας ἐτίμων, ὥς ὁ Πρίαμος, καίτοι πολέμιος ἐτιμῆθη ὅμως ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλέως διὰ τὸ γῆρας αὐτοῦ. Ήλ. Χ, 418—422. Νέστωρ, ὁ λιγύς τῶν Πυλίων δημηγόρος, αὐτόχρομά ἐστι σύνεσις, διόπερ καὶ ἔξοχα πάντων ἐτιμᾶτο καὶ διετέλει νοθετῶν τὰ δέοντα, ἀπάντων καὶ αὐτῶν δὴ τῶν ἀρίστων παιδομένων, Ἀχιλλέως καὶ Ἀγαμέμνονος. Ήλ. Α, 226—Β, 370—4. Ὁ Τηλέμαχος ἐλθὼν εἰς Πύλον συνεστέλλετο νὰ ἐρωτήσῃ τὸν γεραρὸν Νέστωρα δι' αἰδημοσύνην, πολὺ δ' ἐπεθύμει νὰ μὲνῃ ἐν Σπάρτῃ χάριν τῆς συνένσεως τοῦ Μενελάου, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἠσχύνετο νὰ εἰπῇ λόγους ἄφρονας. Ὀδ. Γ, 22—4, Δ, 594—8, 157—160.

Τοὺς ἀσεβοῦντας πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους κατε-

δίωκον αἱ Ἑριννύες ἴσα τοῖς πατραλοῖαις καὶ μητραλοῖαις· ἡ Ἴρις ἄγγελος τοῦ Διὸς λέγει τῷ Ποσειδῶνι, ἐὰν δὲν ὑπακούσῃ εἰς τὸν πρεσβύτερον Δία·

οἷσθ', ὡς πρεσβυτέρουσιν Ἑρινύες αἶν ἐπονται.»

Ήλ. Ο, 204.

Καὶ οὐ μόνον οἱ νεώτεροι, ἀλλὰ καὶ οἱ θεοὶ αὐτοὶ ἐτίμων τοὺς πρεσβυτέρους. Ὁ Ἀντίλοχος λέγει τοῖς Ἑλλήσιν·

«εἰδῶσιν ὅμμι' ἐρέω πᾶσιν, φίλοι, ὥς ἐτι καὶ νῦν
ἀθάναττι τιμᾶσι παλαιοτέρους ἀνθρώπους.»

Ήλ. Ψ, 787—8.

Ὁ Νέστωρ λέγει, ὅτι τῶν γερόντων βραβεῖον εἶναι ἡ βουλή καὶ ὁ λόγος, τῶν δὲ νεωτέρων τὸ θάρρος καὶ ἡ ἐν πολέμοις ἀνδρεία. Ήλ. Δ, 322—5, 487—8.

Τοὺς παιδαγωγοὺς ἢ διδασκάλους ἐτίμων μεγάλως οἱ ἥρωες ἀξιοῦντες αὐτοὺς τῆς αὐτῆς τιμῆς, ἥς καὶ αὐτοὶ ἀπῆλθον. Ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων ἐπεμψε πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀχιλλεῆα τὸν παιδαγωγὸν τούτου Φοῖνικα, τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ τὸν Αἴαντα, ὁ Ἀχιλλεὺς ἐδέξατο μὲν φιλοφρόνως καὶ τοὺς τρεῖς, ἰδιαίτερος ὅμως ἐτίμησε τὸν παιδαγωγὸν του Φοῖνικα. Ἀναχωρησάντων τῶν δύο ἀπράκτων ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκράτησε παρ' ἑαυτῷ τὸν Φοῖνικα ὀνομάζων αὐτὸν πατέρα, παρεῖχε δὲ αὐτῷ τὸ βασιλεῦεν ἐξίσου καὶ λαμβάνειν τὸ ἥμισυ τῆς αὐτοῦ τιμῆς·

ἴσον ἐμοὶ βασίλευε καὶ ἥμισυ μέρει τιμῆς.

οὔτοι δ' ἄγγελέουσι, σὺ δ' αὐτόθι λέξῃς μῆνικον

εὐνῇ ἐν μαλακῇ· ἅμα δ' ἡοῖ φαινομένην
πρασσέμεθ', ἥ κε νεώμεθ' ἐφ' ἡμέτερ', ἥ κε μένομεν.»

Ήλ. Ι, 616—9.

Ἐπίσης καὶ ὁ Φοῖνις ἐτίμα καὶ ἡγάπα αὐτὸν ὡς πατῆρ

«καὶ σε τοσοῦτον ἔθηξα, θεοῖς ἐπείκελ' Ἀχιλλεῦ,
ἐκ θυμοῦ φιλέων.»

Ήλ. Ι, 485—6.

*) Ἰδε ἀριθ. 35, σελ. 681—684.

Καὶ τοὺς ἀοιδοὺς ἐτίμων, νομίζοντες, ὅτι παρὰ θεοῦ ἔλαβον τὸ δῶρον τῆς ἀοιδίης. Ὅδ. Θ, 479—481. Οἱ ἀοιδοί, δημιουργοί, μάντις, ἱατροὶ καὶ τέκτονες ἦσαν τοῖς πᾶσιν ἀσπάσιοι. Ὅδ. Ρ, 383—6.

Καὶ τοὺς φίλους ἠγάπων ἅμα καὶ ἐτίμων. Ὡς δὲ ὁ Ὅμηρος πολλὰ ἔξοχα παραδείγματα προβάλλει ἀρετῶν, οἷον τῆς συζυγικῆς σχέσεως καὶ ἄλλα, οὕτω καὶ τῆς φιλίας. Τοιαῦτα παραδείγματα πρόκεινται πολλὰ παρὰ τῷ ποιητῇ, πλὴν ἄλλων καὶ Αἴαντος τοῦ Τελαμωνίου καὶ Λυκόφρονος, Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου.

Τοὺς ξένους καὶ πτωχοὺς καὶ ἱκέτας ἐσέβοντο πολὺ οἱ ἥρωες, διότι ἡ φιλοξενία ἐθεωρεῖτο καθήκον ὑπὸ τοῦ θεοῦ αὐτῆς ἐπιβαλλόμενον. Ἀξυλος ὁ ἐξ Ἀρίσθης ἔκτισε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παρὰ τὴν ὁδόν, ἵνα φιλοξενῇ τοὺς διαβάτας.

«Ἀξυλον δ' ἄρ' ἔπερνε βοῶν ἀγαθὸς Διομήδης
Τευθρανίδην, ὃς ἔναϊεν εὐκτιμένην ἐν Ἀρίσθῃ
ἄφνειός βιότοιο, φίλος δ' ἦν ἀνθρώποισιν·
πάντας γὰρ φιλέσσκεν ὁδῷ ἐπὶ οἰκίᾳ νάϊων.

Ιλ. Ζ, 12—15.

Τοῦ ξένου ἐν ἀνάγκῃ εὐρισκομένου προϊόντατο Ζεὺς ὁ ξένιος, τιμωρὼν μεγάλως τοὺς ἀσεβοῦντας περὶ τοὺς ξένους, ὡς λέγει ὁ Μενέλαος κατηγορῶν τοὺς Τρῶας, οἵτινες ἤρπασαν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ κτήματα μὴ φοβηθέντες τὴν ἐκδίκησιν τοῦ Διός.

«λεῖψέτε θὴν οὕτω γε νέας Δαναῶν ταχυπόλων,
Τρῶες ὑπερφίαλοι, δεινῆς ἀκόρητοι αὐτῆς,
ἄλλης μὲν λώβης τε καὶ αἵσχεος οὐκ ἐπίδευετς,
ἦν ἐμὲ λωθήσασθε, κακαὶ κύνες, οὐδέ τι θυμῷ
Ζηνὸς ἐριθρεμέτεω χαλεπὴν ἐδείσατε μῆνιν
ξείνιου, ὃς τέ ποτ' ὕμμι διακθέρσει πόλιν αἰπὴν·
οἳ μὲν χουριδίην ἄλστρον καὶ κτήματα πολλὰ
μὰ ψ οἷχεσθ' ἀνάγοντες, ἐπεὶ φιλέσθε παρ' αὐτῇ.»

Ιλ. Ν, 620—7.

Ξένον δὲ συνήθη καὶ ἐπιφανῇ γνωστὸν αὐτοῖς πρὸ πολλοῦ ἐδέχοντο λούοντες αὐτὸν καὶ περιποιούμενοι κατὰ τὸ δυνατόν, διδόντες αὐτοῖς ἀπερχομένοις καὶ δῶρα καὶ σύμβολα τῆς ξενίας, τὰ λεγόμενα ξένια, πράγματα εἰς ἀναγνώρισιν χρησιμεύοντα. Ιλ. Ζ, 212—226.

Καὶ τοὺς δούλους, ἀργυρωνήτους ἢ δορικτήτους ἐν πολέμῳ ἠγάπων ὡς τέκνα τῶν, οἰκέτας αὐτοὺς καλοῦντες. Ὅδ. Α, 429—431, Ο, 363—379.

Εἰς τοὺς νεκροὺς ἀπέδιδον μεγάλας τιμὰς, τὰ νομιζόμενα κτερία, ταφὴν καὶ ἄλλα, τιμῶντες αὐτοὺς δι' ἀνεγέρσεως στήλων, διὰ χοῶν, διὰ προσφορᾶς τῆς κεκαρμένης κόμης καὶ ἄλλων. Ιλ. Η, 455—7. Ψ, 140—151. Ὅδ. Α, 74—8.

Ἡ φιλοπατρία τῶν ἡρώων ἦν μεγάλη. Ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ἦσαν ὁ Νέστωρ λέγει

«ὦ πόποι, ἦ μέγα πένθος Ἀχαιῶν γαῖαν ἱκάνει·
ἦ κεν γηθήσῃ Πριάμος Πριάμοιο τε παῖδες,
ἄλλοι τε Τρῶες μέγα κεν κεχαροῖατο θυμῷ,
εἰ σπῶιν τάδε πάντα πυθόατο μαρναμένοιν,
οἳ περὶ μὲν βουλὴν Δαναῶν, περὶ δ' ἐστὲ μάχεσθαι.»

Ιλ. Α, 254—8.

Τοῦ δὲ πατρίου ἐδάφους ἡ ἀγάπη ἦν μεγαλητέρα πολὺ. Ὁ Ὀδυσσεὺς μακρὰν ὥν τῆς πατρίδος του, τῆς μικρᾶς, κραναῆς καὶ ξηρᾶς Ἰθάκης, ἐπεθύμει ὁμῶς νὰ ἴδῃ καὶ καπνὸν ἀναβαίνοντα καὶ νὰ ἀποθά-νῃ κατόπιν.

«... αὐτὰρ Ὀδυσσεὺς
ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι
ἧς γαίης θανέειν ἱμεῖρεται.»

Ὅδ. Α, 57—9.

Ὁ αὐτὸς λέγει περὶ τῆς πατρίδος του τῷ Ἀλκινόῳ καὶ τοῖς Φαίαξι.

«τρηχεῖα (ἐστὶν ἡ Ἰθάκη), ἀλλ' ἀγαθὴ κορυστρόπος· οἳ ται ἐγὼ γε
ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι.»

Ὅδ. Ι, 27—9.

Ἐπανελθὼν εἰς αὐτὴν τὴν ἡσπάρθην χαίρων. Ὅδ. Ν, 352—4. Γνωστότατον δὲ ἄλλως καὶ τὸ τοῦ Πολυδάμαντος περὶ τῆς ἀμύνης τῆς πατρίδος.

«εἴς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης.»

Ιλ. Μ, 243.

Τούναντιον αἱ στάσεις, οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι, ἐπιδήμιοι, ἐθεωροῦντο μέγιστον κακόν· ὁ ἐπιθυμῶν ταῦτα ἀφρητῶρ, ἀνευ συγγενῶν καὶ κοινωνίας, ἀνέστιος, ἀνευ ἐστίας καὶ οἰκίας καὶ ἀδικοῦ. Ὁ Νέστωρ λέγει τῷ Διομήδεϊ.

«ἀφρήτωρ, ἀλέμιστος, ἀνέστιός ἐστιν ἐκεῖνος,
ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου δακρυόεντος.»

Ιλ. Ι, 63—4.

Πλὴν τούτων καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐπεμελοῦντο οἱ ἥρωες. Τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη ἦσαν ἀξιόμεμπτα καὶ φευκτά, ὁ δὲ ψεύστης ἦν ἀπεχθὴς ὡς ὁ ἄδης αὐτός. Ὁ Ἀχιλλεὺς λέγει τῷ Ὀδυσσεϊ.

«ἐχθρὸς γὰρ μοι κεῖνος ὅμῳς Αἰῶκα πύλαριν,
ὃς χ' ἕτερον μὲν κεύθη ἐνὶ φρεσὶν, ἄλλο δὲ εἴπῃ.»

Ιλ. Ι, 312—3.

Ὁ ὄρκος ἦν ἱερὸς καὶ ἀπαράβιαστος, διὸ καὶ οἱ θεοὶ αὐτοὶ ὠμνουν εἰς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς καὶ ὁ Ζεὺς αὐτοὺς κατένευεν, ὅπου ἦν μέγιστον τεκμήριον τῆς ἑαυτοῦ βουλήσεως· ἡ Ἡρα λέγει τῷ Διϊ.

«ἵστω νῦν τόδε γὰρ καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθεῖν
καὶ τὸ κατεβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, ὃς τε μέγιστος
ὄρκος δεινότητός τε πέλει μακάρεσσι θεοῖσιν.»

Ιλ. Ο, 36—8.

Πολλαχοῦ δὲ τῶν ἐπῶν εὐγιννται ὄρκια πιστά, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπίστευον, Ιλ. Γ, 276—80, καὶ τὸ τῆς δεξιᾶς ἀπτεσθαι χειρός, αἱ δεξιαί, αἷς ἐπεπόνθησαν, ἦν σημεῖον πίστεως. Ιλ. Β, 339—341.

Μεγάλως νύλαβοῦντο οἱ ἥρωες τὴν ἐκ θεῶν Νέμεσιν, τὴν ἀγανάκτησιν δηλονότι τῶν θεῶν διὰ τὴν ὕβριν, ἀλαζονείαν ἢ ἀδικίαν, νύλαβοῦντο καὶ τὴν κακὴν ἰδέαν καὶ φήμην τοῦ πλῆθους διὰ κακὴν τινα πράξιν, προσέτι καὶ τὴν ἐπιτηνσιν. Ὁ Φοῖνιξ ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ πατρὸς του Ἀμύντορος ἠθέλει νὰ τὸν φονεύσῃ, ἀλλ' ἀπέστη τοῦ ἐργοῦ φοβούμενος τὸ θνε-

δος τῶν ἄλλων. Ἰλ. I, 458—461. Ἡ Πηνελόπην ἀνέ-
μενε τὸν Ὀδυσσεύα, καίτοι πολλοὶ προέτρεπον αὐτὴν
εἰς γάμον, διότι ἀπέφευγε τὴν καταλαλίαν τοῦ λαοῦ
καὶ διαφόρους δόλους ἐφεύρισκεν εἰς ἀπάτην αὐτῶν.
Καὶ ὁ Τηλέμαχος βλέπων τὰς ἀτασθαλίας τῶν μνη-
στήρων, οὔτινες κατέτρωγον τὴν πατρικὴν του πε-
ριουσίαν καὶ λυπούμενος διὰ τοῦτο, λέγει τοῖς μνη-
στήρσιν ἐν ἀγορᾷ τῶν Ἰθακησίων

«οὐ γὰρ ἔτ' ἀνσχετὰ ἔργα τετεύχεται, οὐδ' ἔτι καλῶς
οἶκος ἐμὸς διόλωλε. νημεσσήθητε καὶ αὐτοί,
ἄλλους τ' αἰδέσθητε περικτίονας ἀνθρώπους,
οἱ περιναϊεάουσι· θεῶν δ' ὑποδείσατε μῆτιν,
μή τι μεταστρέψωσιν ἀγασσάμενοι κακὰ ἔργα.»

Ὁδ. B, 63—6.

Οἱ δὲ δειλοί, πέποντες, φοβούμενοι τὴν κατηγορίαν
ἐμάχοντο εὐθαρσῶς. Ἰλ. Δ, 180—2. N, 120—2.

Ἡ φιλοτιμία παρὰ τοῖς ἥρωσιν ἦν μεγάλη, μέγα
τι ἐθεωρεῖτο παρὰ τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις τὸ ἔχειν
μέγα φρόνημα καὶ ὑψηλόν. Ὁ Ὀδυσσεύς λέγει ἐν τῇ
ἀγορᾷ τῶν Ἑλλήνων ἐν Τροίᾳ·

« ἀλλὰ καὶ ἔμπης
αἰσχρὸν τοι δηρὸν τε μένειν κενὸν τε νέεσθαι.»

Ἰλ. B, 296—8.

Σθένελος, ὁ υἱὸς τοῦ Καπανέως, λέγει τῷ Ἀγαμέ-
μνονι, ὅτε οὗτος ἐπέπληξεν αὐτὸν καὶ τὸν Διομήδη.

«Ἀτρεΐδῃ, μὴ ψεύδῃ· ἐπιστάμενος σάφα εἶπεῖν.
ἡμεῖς τοι πατέρων μέγ' ἀμείνονες εὐχόμεθ' εἶναι·
ἡμεῖς καὶ Θήβης ἔδος εἵλομεν ἑπταπύλιον,
παυρότερον λαὸν ἀγαγόνθ' ὑπὸ τεύχεος ἄρειον,
πειθόμενοι τεράεσσι θεῶν καὶ Ζητὸς ἀρωγῇ.»

Ἰλ. Δ, 404—8.

Ἡ ἀπόδοσις τῆς εὐγνωμοσύνης ἐθεωρεῖτο καθή-
κον. Ὁ Μενέλαος ἐνθυμούμενος ὅσα καλὰ ἔλαβε
παρὰ τοῦ Ὀδυσσεύος ἐν Τροίᾳ ἐκλαίει ἐν Σπάρτῃ
παρόντος Τηλεμάχου τοῦ υἱοῦ, ἐκλαίει καὶ ἡ Ἑλένη
καὶ οἱ περὶ αὐτὸν πάντες. Ὁδ. Δ, 183—5.

Ἡ σωφροσύνη ἐλογίζετο ἀξιοθαύμαστος. Τῆς σώ-
φρονος Πηνελόπης πιστῆς μενούσης εἰς τὸν σύζυγον
αὐτῆς ἐπὶ πολλὰ ἔτη προσδοκώσης τὸ κλέος ἰκάνει
εἰς οὐρανόν, ὡς λέγει αὐτῇ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεύς ἐπα-
νελθὼν καὶ ὡς ἐπαίτης εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ·

«ὦ γύναι, οὐκ ἄν τις σε βροτῶν ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν
νεικέει· ἦ γὰρ σευ κλέος οὐρανὸν εὐρὸν ἰκάνει,
ὡς τέ τευ ἦ βασιλῆος ἀμύμονος, ὃς τε θεοῦδης
ἀνδράσιν ἐν πολλοῖσι καὶ ἱερίμοισιν ἀνάσσειν
εὐδικίας ἀνέχῃσι, φέρῃσι δὲ γαῖα μέλαινα
πυροὺς καὶ κριθάς, βροθῇσι δένδρεα καρπῶ,
τίχτη δ' ἔμπεδα μῆλα, θάλασσα δὲ παρέχῃ ἰχθύς
ἐξ εὐηγεσίας, ἀρετῶσι δὲ λαοὶ ὑπ' αὐτοῦ.»

Ὁδ. T, 107—114.

Ἐκ τούτου βλέπομεν προσέτι καὶ τὰ καλὰ ἀποτελέ-
σματα τῆς δικαίας καὶ ἀγαθῆς διοικήσεως τοῦ εὐθυ-
δίκου ἀνακτος.

Καὶ ὁ οἶκος καὶ ὁ ἔλεος ἀγαθὸν καὶ τὸ μετρίως
καὶ ἐγκρατῶς ἔχειν καὶ σωφρόνως εἶναι ἀξιέπαινον·

ἡ καρτερία, ἡ παρρησία ἐπίσης, ἡ δὲ ἐλευθερία ἐν
τοῖς κρατίστοις, καὶ ἡ δουλεία τὸ χειρίστον. Εὐ-
μαιος, καὶ τις συβώτης, λέγει τῷ Ὀδυσσεῖ·

«ἤμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποκίνυται εὐρύοπα Ζεὺς
ἀνέρος, εὖτ' ἂν μιν κατὰ δούλιον ἤμαρ ἔλῃσιν.»

Ὁδ. P, 322—3.

Περὶ δὲ τῆς δουλείας λέγει ὁ Ἐκτωρ τῇ συζύγῳ Ἀν-
δρομάχῃ ἐν τῷ περιφύμῳ ἀποχωρισμῷ·

«ἄλ' σὺ μοι Τρώων τόσσον μέλει ἄλγος ὀπίσω,
οὐτ' αὐτῆς Ἑκάβης οὔτε Πριάμοιο ἀνακτος
οὔτε κασιγνήτων, οἳ κεν πολέες τε καὶ ἐσθλοὶ
ἐν κόνεισι πέσσιεν ὑπ' ἀνδράσι θυμνεέσσιν,
ὅσσον σεῦ, ὅτε κέν τις Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων
δακρυόεσσαν ἄγῃται, ἐλευθέρων ἤμαρ ἀπούρας.
καὶ κεν ἐν Ἀργεὶ εὐδῶσα πρὸς ἄλλης ἰστὸν ὑφαίνεις,
καὶ κεν ὕδωρ φορέεις Μεσσηϊδὸς ἢ Ὑπερείης
πόλλ' ἀεκαζομένη, κρατερὴ δ' ἐπικείσεται ἀνάγκη.»

Ἰλ. Z, 450—8.

Ἡ εὐεργεσία, τὸ πράττειν δηλονότι τὸ ἀγαθόν,
ἐλογίζετο ἄριστον, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν. Ὁ Ὀδυσσεύς
λέγει τῷ Μένωνι, κήρυκι καὶ πιστότατα πράξαντι
τῇ Πηνελόπῃ·

«θάρσει, ἐπεὶ δὴ σ' οὗτος ἐρύσατο καὶ ἐσάωσεν,
ὄφρα γνῶς κατὰ θυμόν, ἀτὰρ εἴπῃσθα καὶ ἄλλω,
ὡς κακοεργίης εὐεργεσίῃ μέγ' ἀμείνων.»

Ὁδ. X, 372—4.

Καὶ οἱ θεοὶ ἡγάπων τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ ἐτίμων,
ὡς λέγει ὁ Νέστωρ τῷ Τηλεμάχῳ, ὅτι ἡ Ἀθηνᾶ πάν-
τοτε ἤθελε νὰ βοηθῇ τὸν Ὀδυσσεύα. Παρὰ τοῖς ἀν-
θρώποις ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἐτιμᾶτο ὡς θεός, ὡς ὁ Εὐ-
ρύμαχος, υἱὸς τοῦ Πολύδου, παρ' Ἰθακησίοις, ἀνὴρ
κατὰ τ' ἄλλα ἄριστος·

«ἀλλὰ τοι ἄλλον φῶτα πιφασκομαι, ὃν κεν ἔκαιο,
Εὐρύμαχον Πολύβοιο δαίτῃρον· ἀγλαὴν υἱόν,
τὸν νῦν ἴσα θεῶ Ἰθακῇσι εἰσερόωσιν·
καὶ γὰρ πολλὸν ἄριστος ἀνὴρ.»

Ὁδ. O, 520—21.

Καὶ ἡ Ἀρήτη, ἡ γυνὴ τοῦ Ἀλκινόου βασιλέως τῶν
Φαιάκων, ἐτιμᾶτο ὡς θεὰ ἔνεκα τῆς ἀρετῆς αὐτῆς,
πάντες δὲ προσηγόρευον αὐτὴν πορευομένην διὰ τοῦ
ἄστεως καὶ λύουσαν τὰς φιλονεικίας τῶν ἀνδρῶν.
Ὁδ. H, 66—74.

Καὶ ἡ ἀγχίνωια καὶ ἐμπειρία ἐτιμᾶντο. Ἡ Ἀθηνᾶ
διὰ τοῦτο μάλιστα οὐδαμῶς κατελίμπανε τὸν Ὀδυσ-
σεύα ἀδοθήντον, ὡς λέγει αὐτῇ αὐτῇ·

«αἰεὶ τι τοιοῦτον ἐνὶ στήθεσι νόημα·
τῷ σε καὶ οὐ δύναμαι προλιπεῖν δύστηγον ἑόντα,
οὐνεκ' ἐπητής ἐσσι καὶ ἀγχίνωος καὶ ἐχέφρων.»

Ὁδ. N, 330—2.

Ἡ κακία παρ' Ὀμήρῳ κακὸν ἐν γένει λογίζεται
καὶ ἐπιφύγον· ἡ μέθη, ἡ ἐπιβουλὴ, ἡ ἀλαζονεία, ἡ
ὀργή, ἡ κλοπή, ἡ ληστεία, καὶ τὰ παραπλήσια θεω-
ροῦνται ἄδια ἀποστροφῆς καὶ καταφρονήσεως.

Ἡ μέθη ἐθεωρεῖτο κακὸν ὡς παρέχουσα ἀφορμὴν

ἐρίδων καὶ τραυμάτων καὶ πάσης αἰσχρότητος· αὐτὸς ὁ οἶνος καλεῖται ἡλός, ταράττων καὶ παραπλανῶν, ὡς ἡλιθιότητος καὶ ἀβελητηρίας πληρῶν τοὺς κατὰ κόρον μεταλαμβάνοντας. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν Ἰθάκῃ ἐφοβεῖτο μήπως οἱ μνηστῆρες μεθυσθέντες ἐρίσωσι καὶ φονεύσωσιν ἀλλήλους. Ὁ πολὺς οἶνος τέσπει τὸν πίνοντα καὶ παράγει καὶ ἐξιότησι τῶν φρονῶν, κάμνει δὲ αὐτὸν νὰ λέγῃ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι προτιμότερον νὰ κρύπτονται. Ὁδ. II, 292—4. E, 463—6.

Τὸ ἐπιδοουλεύειν καὶ σκευωρεῖν καὶ φθονεῖν τινα ἐθεωροῦντο ἀξιομειπτα καὶ φευκτέα· ἡ Πηνελόπην λέγει τῷ Ἀντινόῳ·

«μάργε, τί ἦ δὲ σὺ Τηλεμάχῳ θάνακτόν τε μόνον τε
ράπτεις, οὐδ' ἰκέτας ἐμπάζεαι, οἷσιν ἄρα Ζεὺς
μάρτυρος; οὐδ' ὅσῃ κακὰ ράπτειν ἀλλήλοισιν.»

Ὁδ. II, 421—3.

Περὶ τοῦ φθόνου ὁ Ὀδυσσεὺς λέγει τῷ Ἴρῳ·

«οὔτε τινὰ φθονέω δόμεναι καὶ πολλ' ἀνελόντα.
οὐδὲ δ' ἀμφοτέρους ὅδε χεῖσται, οὐδέ τί σε χρὴ
ἀλλοτρίων φθονεῖν.»

Ὁδ. Σ, 16—17.

Οἱ ὕβρισταὶ καὶ ὑπερήφανοι ἐτιμωροῦντο κατ' ἀξίαν. Ἡ Πηνελόπην λέγει τῇ Εὐρυκλείᾳ περὶ τῶν μνηστῆρων·

«ἀλλὰ τις ἀθανάτων κτεῖνε μνηστῆρας ἀγαστοὺς,
ὑβριν ἀγασσάμενος θυμολέα καὶ κακὰ ἔργα.
οὔ τινα γὰρ τίεσκον ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
οὐ κακὸν οὐδὲ μὲν ἐσθλόν, ὃ τέ σφας εἰσαφίκοιτο·
τῷ δι' ἀτασθαλίας ἐπαθον κακόν.»

Ὁδ. Ψ, 63—7.

Τὸ χαλεπαίνειν καὶ ὀργίζεσθαι ἐθεώρουν κακὸν καὶ πρόξενον πολλῶν παθημάτων, ὡς βλέπομεν τὴν μῆνιν Ἀχιλλέως καὶ Ἀγαμέμνονος, τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς λέγει οὐλομένην, ἡ μὲν Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκεν, πολλὰς δὲ γενναίας ἡρώων ψυχὰς προῶ-
ρος ἐπεμψεν εἰς τὸν Ἄδην. Ἰλ. A, 1—5.

Καὶ τὸ συνδιαλλάττεσθαι ἐλογίζετο μέγα καλόν. Πόσον ἐχάρη ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτε ὁ Ἀχιλλεὺς ἀπέδωκε τὴν μῆνιν! πόσον μετανόη διὰ τὴν ἀφορμὴν, ἣν αὐτὸς ἔδωκεν εἰς τοῦτο. Διὸ λέγει τοῖς Ἀχαιοῖς·

«ὥς καὶ ἐγὼν, ὅτε δὴ αὐτὲ μέγας κορυθαίολος Ἐκτωρ
Ἀργείους ὀλέεσκεν ἐπὶ προμνητὶ νέεσσιν,
οὐ δυνάμην λαλαβέσθ' ἄτης, ἣ πρώτον ἀάσθη.
ἀλλ' ἐπεὶ ἀκασάμην καὶ μευ φρένας ἐξέλετο Ζεὺς,
ἄψ' ἐθέλω ἄρεσαι, δόμεναί τ' ἀπερείσι' ἄποινα·
ἀλλ' ὅρσσω πολέμονδε, καὶ ἄλλους ὄρνυθι λαούς.»

Ἰλ. T, 134—9.

Τὸ δὲ κλέπτειν καὶ ληΐζεσθαι ἐθεωρεῖτο κακόν. «Ὅτε ὁ Τηλεμάχος ἦλθεν εἰς τὴν Πύλον πρὸς τὸν Νέστορα, ἵνα μάθῃ τι περὶ τοῦ ἀπόντος πατρὸς αὐτοῦ Ὀδυσσεως, ὁ Νέστωρ, ἀφοῦ ἐφίλειυσεν αὐτόν, ἠρώτησεν·

«ὦ ξεῖνοι, τίνες ἐστέ; πόθεν πλεῖθ' ὕγρὰ κέλευθα;
ἦ τι κατὰ πρῶξιν ἦ μακρὸν ἄλγος ἔσθ' ἄλγος;

οἷά τε ληιστῆρες, ὅπερ ἄλλα, τοί τ' ἀλόνονται
ψυχὰς παρθέμενοι κακὴν ἄλλοδαποῖσι φέροντες;»

Ὁδ. Γ, 71—4.

Κακὸν ἄρα ἐθεωρεῖτο τότε καὶ ἡ ληστεία καὶ πειρατεία, οἱ δὲ πειραταὶ πλανώμενοι εἰς τὰς θαλάσσας καὶ ριψοκινδυνεύοντες τὰς ψυχὰς τῶν ἐφερον κακὸν εἰς τοὺς ἄλλοδαπούς, εἰς ὧν τὴν χώραν ἐπύρχοντο.

Οὐδεμία ἄρα ὑπάρχει ἀρετὴ, ἣν δὲν ἀναφέρει μετ' ἐπαίνων ὁ Ὀμηρος παρὰ τοῖς ἡρώσιν αὐτοῦ, οὐδεμία δὲ κακία, ἣν νὰ μὴ ἀποδοκιμάζῃ καὶ κατηγορῇ. Οὐδὲν ὑπάρχει ἀγαθόν, τὸ ὅποιον νὰ μὴ ἐπαινῇ ὁ Ὀμηρος ἐν τοῖς ἀθανάτοις αὐτοῦ ποιήμασιν, οὐδὲν δὲ ὑπάρχει κακόν, τὸ ὅποιον νὰ μὴ κατηγορῇ καὶ στυλιτεύῃ. Ἐν τῇ μεγαλοπρεπεῖ ἀνελίζει τῶν δραμάτων τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσεύς ἐπαινεῖται ἐν γένει ὁ ἀγαθός, στυλιτεύεται ὁ πονηρός, ἐξαιρεται τὸ ἀγαθὸν καὶ περιφρονεῖται τὸ κακόν.

M. ΠΑΡΑΝΙΚΑΣ.

ΤΡΕΙΣ ΑΣΤΕΡΕΣ*

— Οἰαδῆποτε κἄν ἦς, νυκτοπλανῆς θνητῇ, μ' ἐνίκησας! Ὡς ἄνθρωπος ὑπαρξίς, ἦν τὸ ὄμμα μου μετὰ κόπου ἀνευρίσκει συγχεομένην μετὰ τῶν ταπεινῶν δεινυλίων, ἅτινα μόλις τὸ γόνυ μου θίγουσι· σὺ, ἡ τολμηρῶς ποθοῦσα ἵνα ἐμβρατεύσῃς ἐν τῷ μυστηρίῳ καὶ οἶονεῖ ὑπὸ θεῖαν τινὰ ἐμπνευσιν ἀδεῶς αἰτοῦσα λαλῆν πρὸς ἐμοῦ, τῆς μυστηριώδους θεαίνης τῆς σιγῆς. Τίς λοιπὸν θεῖα ἐπίσης ἐμπνευσις ἐνέβαλεν εἰς τὰ χεῖρά σου τὸν ἀμύχλητον ἐκείνον ὄρκον; . . .

Λύθητι, αἰωνίκα σιγῇ μου! λύθητι πηλαγὸς γριφώδης ὄρκος μου!

Θνητῇ! ἐξηκολούθησε λέγουσά μοι ἡ Νύξ δι' ἑλκφρῶς καὶ γλυκειάς ὡς ὁ ψίθυρος τῶν φύλλων φωνῆς· πολλῶν αἰώνων ρεύματα ἀενάως ἐπικυλιόμενα ἀπέλουσαν ἤδη τῆς οἰκουμένης τὴν εὐρεῖαν ἐπιφάνειαν· καὶ ἡ ἀκάθεκτος αὐτῶν ροὴ ὃ τέ μὲν γαληνία, ὃ τέ δὲ δινῆσση, πολλὰς αὐτὴν μετέλλαξε, ποῦ μὲν ἐν τῇ ὁρμῇ αὐτῆς, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους διανοίξασα εὐρείας ἀδύσους διὰ νεκρῶν ἀνθρωπίνων λειψάνων κατὰ μικρὸν εἶτα πληρωθείσας, ἡ καλλιμαρμαρμάρους κολοσσούς μεγάρων, ἀμυδρά τινα μόνον πρὸς ἀνάμνησιν αὐτῶν ἵχνη ἀρέντας, ἀνηλεῶς παρὰσῶρχσα, ποῦ δέ, διὰ τῆς ἦν ἐπαφῆκεν ἀργυρώδους δρόσου τῶν ἀφροστερῶν κυμάτων, ἀναβλαστήσασα αἰθαλῇ δένδρα χρυσόφυλλα καὶ χρυσόκαρπα, ἡδεῖαν σικάν καὶ ζεῖδωρον τροφήν, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν γνώσιν, τοῖς θνητοῖς παρέχοντα· καὶ οὗτοι ἐπὶ τοῦ αἰετοῦ ἀναλλοιώτου καὶ αἰετοῦ μεταλλασσομένου τοῦτου κόσμου ἀρυπνούμενοι τὴν αὐγὴν ἵνα ὑπνώσωσι τὴν ἐσπέραν χρυσῶν ὀνείρων ὕπνον ἐντὸς τῶν ἀδύσ-

*) Ἰδε ἀριθ. 35, σελ. 685—87.